Punkt i protokollet PR 61/2026 rd

Plenum

Torsdag 4.6.2026 kl. 16.01—19.27

8. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om arbetssökandes rätt till utkomstskydd för arbetslösa under öppna högskolestudier

Regeringens proposition RP 86/2026 rd
Utskottets betänkande AjUB 4/2026 rd

Första behandlingen

Andre vice talman Tarja Filatov: Ärende 8. på dagordningen presenteras för första behandling. Till grund för behandlingen ligger arbetslivs- och jämställdhetsutskottets betänkande AjUB 4/2026 rd. Nu ska riksdagen besluta om innehållet i lagförslagen.

Den allmänna debatten börjar. — Ledamot Lyly, presentationsanförande, varsågod.

Debatt

18.48 **Lauri Lyly sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Varsinainen puheenjohtaja on estynyt, ja varapuheenjohtaja esittelee nyt tämän mietinnön:

Arvoisa rouva puhemies! Ollaan käsittelemässä sitä, että työttömyysturvalakia muutettaisiin sillä tavalla, että yli 25 vuotta täyttäneillä työnhakijoilla olisi mahdollisuus opiskella rajoituksetta avoimia korkeakouluopintoja työttömyysturvaetuutta menettämättä yliopistossa, ammattikorkeakoulussa, kansalaisopistossa ja kesäyliopistossa. Samalla työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia ja kotoutumisen edistämisestä annettua lakia muutettaisiin siten, että työttömyysetuudella tuettuina omaehtoisina opintoina ei voisi enää opiskella avoimia korkeakouluopintoja.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksellä yritetään lisätä työttömyysturvalla opiskelua, mikä on tässä hyvä asia. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa, että hallituksen esityksessä ehdotetut muutokset helpottavat työttömien työnhakijoiden mahdollisuuksia opiskella avoimia yliopisto-opintoja ja avoimia ammattikorkeakouluopintoja. Muutokset vähentävät myös työttömyysetuuden saamisen edellytysten selvittämiseen liittyvää hallinnollista taakkaa ja vähentävät etuuden maksamisessa syntyviä viipeitä eli katkoja, jotka johtuvat opiskelun työvoimapoliittista arviointia koskevien lausuntojen odottamisesta.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa kiinnitettiin kuitenkin huomiota riskiin opintotuen korvautumisesta työttömyysetuudella. Työnhakijan avoimet korkeakouluopinnot yliopistossa, ammattikorkeakoulussa, kansalaisopistossa ja kesäyliopistossa ovat nykyisin yleensä sivutoimisia eivätkä vaikuta etuusoikeuteen. Ehdotetut muutokset voivat lisätä julkisen talouden menoja, jos suuri joukko opiskelijoita ryhtyy opiskelemaan avoimia korkeakouluopintoja siten, että opinnoista muodostuu laajoja kokonaisuuksia, jotka myöhemmin sisällytetään korkeakoulututkintoon. Tässä tilanteessa työttömyysetuudesta saattaisi muodostua opintotukea korvaava etuus. Valiokunta kuitenkin toteaa, että edellä mainittua riskiä on pyritty ehkäisemään sillä, että muutoksiin esitetään 25 vuoden ikärajaa. Lisäksi

avointen korkeakouluopintojen mahdollisuuden arvioidaan esityksessä vähentävän edellä kuvattua riskiä.

Kansanopistot olivat tässä lakiesityksessä yhtäältä mukana valmisteluvaiheessa, mutta ne jäivät pois, ja valiokunta totesi tästä, että kansanopistoissa järjestetyt opinnot poikkeavat laajuutensa osalta muista edellä mainituista opinnoista ja työ- ja elinkeinoministeriö arvioi yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa, että jos kansanopistojen toteuttama avoin korkeakouluopetus olisi sisällytetty muutokseen, sosiaaliturvamenot kasvaisivat arviolta noin neljä ja puoli miljoonaa euroa vuodessa, kun esityksestä on muuten arvioitu aiheutuvan vain vähäisiä menovaikutuksia. Tämä oli hallituksen esityksessä se syy, minkä takia kansanopistot jäivät tästä pois.

Arvoisa rouva puhemies! Paljon puhuttiin ammatillisista opinnoista, ja valiokunnan asiantuntijakuulemisessa tuotiin esille, että avoimia opintoja ovat hyödyntäneet suurelta osin korkeakoulutetut henkilöt. Kuitenkin iso osa työttömistä on toisen asteen koulutuksen tai pelkän perusasteen suorittaneita, joille ammatilliset opinnot olisivat usein luontevampia ja tehokkaampia työllistymisen kannalta. Valiokunnan selvityksessä saatiin palautetta aika paljon siitä, että ammatilliset opinnot ja myös yliopistojen niin sanotut erillisopinto-oikeudella järjestetyt opinnot olisi tullut sisällyttää muutokseen. Tästä syystä työelämä- ja tasa-arvovaliokunta lisäsi tähän lausumaehdotuksen. Lausumaehdotus on: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää, millä edellytyksin ammatillisten opintojen ja yliopistojen niin sanotulla erillisopinto-oikeudella järjestettyjen opintojen opiskeleminen työttömyysetuutta menettämättä voisi olla työnhakijoille mahdollista ja millaisia kustannuksia siihen liittyy. Selvitys on annettava työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2027 huhtikuun loppuun mennessä.”

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen 86/2026 sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen ja että eduskunta hyväksyisi tuon lukemani lausuman. Päätös on yksimielinen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

18.54 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Käsittelemme nyt hallituksen esitystä, jolla helpotetaan työttömyysturvalla opiskelua. Sen tavoitteena on, että yli 25-vuotias työtön työnhakija voisi jatkossa opiskella avoimia korkeakouluopintoja ilman pelkoa työttömyysturvan menettämisestä. Kyse on siis ennen kaikkea siitä, miten suhtaudumme oma-aloitteisuuteen, osaamisen kehittämiseen ja työnhaun tukemiseen. Työllistymistä tukevan tekemisen tulee aina olla kannattavaa.

Arvoisa puhemies! Suomalainen työelämä muuttuu nopeasti. Monella alalla osaamisvaatimukset kasvavat, ja työn hakeminen ilman ajantasaista osaamista voi olla vaikeaa. Tässä tilanteessa jokainen mahdollisuus päivittää omaa osaamistaan on arvokas. Tämä esitys lähtee liikkeelle ajatuksesta, että järjestelmän ei pidä rangaista aktiivisuudesta vaan tukea sitä. Kun työtön työnhakija haluaa käyttää aikaansa opiskeluun ja osaamisensa kehittämiseen, yhteiskunnan tehtävä ei ole asettaa tälle tarpeettomia esteitä.

Nykytilanteessa työttömyysturvajärjestelmä on ollut suotta monimutkainen ja passivoiva. Lyhyet opinnot ovat sallittuja, mutta pidemmät kokonaisuudet voivat johtaa väliaikaiseen työttömyysturvan menetykseen. Tämä aiheuttaa turhaa epävarmuutta ja byrokratiaa. Siksi korjaamme tätä ongelmaa. Jatkossa avoimilla korkeakouluopinnoilla ei olisi vaikutusta työttömyysturvaan yli 25-vuotiaiden osalta eikä opintoja tarvitsisi erikseen ilmoittaa

viranomaisille. Tämä selkeyttää järjestelmää, vähentää hallinnollista työtä ja antaa ihmisille varmuuden siitä, että omaehtoinen osaamisen kehittäminen on mahdollista.

Tätä esitystä käsitellessään työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on aivan oikein nostanut esiin, että lain hengen mukaista olisi myös selvittää mahdollisuus opiskeluun erillisopinto-oikeudella ja siitä seuraavat kustannukset. Näin opiskelua voitaisiin helpottaa entistä paremmin.

Arvoisa puhemies! On tärkeää korostaa, että tämä uudistus ei muuta työttömyysturvaa opiskelun väyläksi työnhaun sijaan. Työnhakijan velvollisuudet säilyvät ennallaan. Jatkossakin työtä on haettava, sitä on oltava valmis ottamaan vastaan, jos sitä on tarjolla, ja työllistymistä edistäviin palveluihin on osallistuttava. Kyse ei siis ole passiivisuudesta vaan aktiivisen työnhaun tukemisesta. Työttömyysturvalla opiskelun ei tule olla taloudellisesti opintotukea houkuttelevampi vaihtoehto, eikä mahdollisesta sivutoimisesta opiskelusta pidä tulla tosiasiallisesti päätoimista. Työttömyysturva on ensisijaisesti työllistymistä varten.

Arvoisa puhemies! Tämä uudistus on askel kohti joustavampaa, kannustavampaa ja selkeämpää järjestelmää. Se tukee omaehtoista aktiivisuutta, vähentää turhaa byrokratiaa ja vahvistaa osaamista. Samalla meidän on kuitenkin huolehdittava siitä, että järjestelmä pysyy oikeudenmukaisena ja kestävänä myös pitkällä aikavälillä. Siksi vaikutusten seuranta on tärkeää. Työntekoon ja työn vastaanottamiseen tulee kannustaa niin nyt kuin myös tulevaisuudessa. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

18.59 **Anne Rintamäki ps:** Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys sekä siihen liittyvä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö ovat erittäin tärkeä ja tervetullut uudistus suomalaisessa työttömyysturvajärjestelmässä. Esityksen mukaan työttömyysturvalakia muutettaisiin siten, että 25 vuotta täyttäneellä työnhakijalla olisi mahdollisuus opiskella rajoituksetta avoimia korkeakouluopintoja työttömyysetuutta menettämättä yliopistossa, ammattikorkeakoulussa, kansalaisopistossa ja kesäyliopistossa.

Työelämä ei ole enää suora polku yhdellä tutkinnolla eläkkeelle. Yhä useammin tarvitaan täydennyskoulutusta, uudelleenkouluttautumista ja osaamisen jatkuvaa päivittämistä. Juuri tässä avoimet korkeakouluopinnot ovat keskeisessä roolissa. Ne mahdollistavat joustavan, nopean ja matalan kynnyksen tavan kehittää osaamista työnhaun rinnalla.

Hallituksen esitys tunnistaa tämän todellisuuden. Se purkaa esteitä, jotka ovat aiemmin voineet estää työttömiä työnhakijoita tarttumasta opiskelumahdollisuuksiin. Samalla se kannustaa aktiivisuuteen eli siihen, että työnhakija ei jää passiivisesti odottamaan vaan kehittää itseään ja parantaa työllistymisedellytyksiään.

Valiokunnan mietintö tukee tätä suuntaa. Se korostaa, että uudistus lisää järjestelmän ennakoitavuutta ja oikeudenmukaisuutta. Työnhakijan tilanne ei saa olla epäselvä tai epävarma sen suhteen, voiko hän opiskella vai ei. Selkeät pelisäännöt ovat sekä työnhakijan että viranomaisten etu.

Arvoisa puhemies! Pidän tätä hallituksen esitystä ja valiokunnan mietintöä hyvin valmisteltuna ja tasapainoisena kokonaisuutena. Se tukee työllisyyttä, vahvistaa osaamista ja tekee järjestelmästä inhimillisemmän ja toimivamman. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lundén.

19.01 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Me kaikki tiedämme, miten haastava työllisyystilanne on ollut Suomessa. Vaikka ihmiset etsivät aktiivisesti töitä itselleen, he ovat voineet samalla haluta kehittää omaa osaamistaan ja opiskella työnhaun ohella avoimessa korkeakoulussa, ja se on vain ja ainoastaan hyvä asia, että ihmiset pitävät itsensä aktiivisina ja esimerkiksi opiskelevat osa-aikaisesti, jos töitä ei ole löytynyt. Työttömänä opiskelu on kuitenkin johtanut välillä tilanteisiin, joissa ihmisen toimeentulo on saattanut vaikeutua, ja syynä vain se, että on opiskellut työttömänä. Joissakin tapauksissa opiskelu on voitu tulkita kokoaikaiseksi toiminnaksi, jolloin työttömyysetuuden maksaminen on yhtäkkiä lopetettu. Moni on joutunut selvittämään opintojaan viranomaiselle ja odottamaan päätöksiä. Silloin moni on varmasti pohtinut, miksi heitä rangaistaan opiskelusta viemällä työttömyysetuus.

Arvoisa rouva puhemies! Minun on hyvin vaikea käsittää, miten oman osaamisen kehittäminen voisi olla ihmisen itsensä tai yhteiskunnan kannalta huono asia. Päinvastoin mitä useampi ihminen opiskelee ja kehittää omaa osaamistaan, he todennäköisesti myös työllistyvät paremmin ja nopeammin, ja sitähän me kaikki haluamme, että yhä useampi saadaan työelämän pariin. Siksi on hyvä, että jatkossa yli 25-vuotias työtön työnhakija voi suorittaa avoimia korkeakouluopintoja yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa, kansalaisopistoissa ja kesäyliopistoissa ilman pelkoa siitä, että he automaattisesti menettäisivät työttömyysetuuden. Toki jatkossakin työnhakijalla on edelleen velvollisuus hakea ja vastaanottaa työtä, jos sellaista tarjotaan. Se ei muutu tämän esityksen myötä mihinkään. Kyse on siitä, että jatkossa järjestelmä joustaa ja siinä on mukana maalaisjärkeä. Samalla kevennämme viranomaisten työtä, kun heidän ei tarvitse olla jatkuvasti arvioimassa tai kyttäämässä jokaisen työttömän opintosuoritusta, että vaikuttavatko ne työttömyysturvaan vai eivät. Se säästää aikaa viranomaisilta, mutta myös työnhakijoilta, kun ei tarvitse olla kirjoittamassa selvityksiä opinnoista tai pelätä sitä, että työttömyysetuuden maksu lakkaa yhtäkkiä.

Arvoisa rouva puhemies! Valiokunta on kuitenkin kiinnittänyt huomiota siihen, että yleensä avoimia korkeakouluopintoja hyödyntävät ne ihmiset, joilla on jo valmiiksi korkeakoulututkinto. Kun mietimme työttömiä työnhakijoita, heille taas ammatillinen koulutus saattaisi olla se parempi ja nopeampi reitti työllistyä kuin korkeakouluopinnot. Siksi on tärkeää, että hallituksen tulee selvittää mahdollisuutta laajentaa vastaava opinto-oikeus myös ammatillisiin opintoihin sekä yliopistojen erillisopinto-oikeudella järjestettyihin opintoihin.

Arvoisa rouva puhemies! Työttömyys on monelle jo valmiiksi hyvin stressaavaa ja raskasta aikaa, joka vaikuttaa ihmisen arkeen, perheeseen ja toimeentuloon. Jos työtä ei heti löydy, on vain ja ainoastaan oikein, että työttömällä on mahdollisuus työnhaun ohessa saada arkeen tavoitteita, kuten opintoja, joilla kehittää omaa osaamistaan ja parantaa sitä kautta mahdollisuuksia saada työpaikka. Tämä esitys onkin erittäin odotettu ja tervetullut. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

19.04 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Vielä tähän hyvään esitykseen sellainen huomio, että nyt kun tämä työttömyysaika ollaan helposti aika passiivisesti ja haetaan sitä työtä, se aika olisi erittäin otollinen myös siihen, että omaa osaamista kehitetään sinä aikana, kun ollaan työttömänä, ja tässä nyt avataan avoimen yliopiston ja korkeakouluopiskelijoille mahdollisuus. Mutta tämä vähän eriarvoistaa työttömiä, ja koska meillä on paljon

ammatillisen koulutuksen tai matalamman koulutuksen omaavia henkilöitä, niin heille pitää myös mahdollistaa tämä vastaava opiskeluoikeus. Sen vuoksi tämä lausunto on tähän yksimielisesti todettu, että tämän tyyppinen selvitys tehdään, niin että seuraavaa hallitusohjelmaa kun ollaan tekemässä, voidaan myöskin katsoa, miten tämä osio pystytään sitten ottamaan mukaan ja edesautetaan heidän opiskeluaan työttömyysturvalla. Totta kai se velvoite ottaa uutta työtä vastaan on olemassa, mutta opiskelu olisi sitten mahdollista työttömyysturvalla.

Arvoisa rouva puhemies! Asiantuntijalausunnoissa Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö piti tätä hyvänä, sillä tämä ”on omiaan selkiyttämään lainsäädäntöä ja vähentää epävarmuutta aloittaa koulutus” ja sitten vapauttaa työvoimaviranomaisten resursseja muuhun valmentavaan työhön, kun näitä tehdään, ja tämän on arvioitu myös vähentävän työttömyyskassojen työtä. Eli tämä on sinänsä hyvä asia myöskin siltä taholta. Työttömien Keskusjärjestö kannattaa esitystä mutta kantoi huolta siitä, että pitäisi olla monipuolisia mahdollisuuksia edistää työllistymistään ja aktiivisuuttaan. Sitten he toivat myös esille sen, että työttömillä on heikko toimeentulo ja kurssien keskihinta kansalaisopistossa on noin 70 euroa ja sitten avoimen yliopiston opinnot ovat kalliimpia. Esimerkiksi Helsingin yliopiston yhden opintopisteen hinta on noin 15—45 euroa, ja tyypillinen viiden opintopisteen kurssi maksaa 75:stä 225 euroon, ja lukuvuoden 60 opintopisteen hinta olisi noin 900—2 700 euroa, niin että puhutaan jo aika merkittävistä summista, ja he kantavat tästä huolta.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä on pieni opiskelijamäärä nyt tällä hetkellä, mutta epäilen, että tämä tulee kasvamaan, ja sitten se tulee ehkä viemään sitä tilaa myöskin jatkossa näitten osalta. Toivon mukaan tämä viedään eteenpäin niin, että me saadaan myöskin ammatilliset opiskelut tähän mukaan, ja toivottavasti mahdollisimman pian. — Kiitos.

Riksdagen avslutade den allmänna debatten.

Riksdagen godkände innehållet i lagförslag 1—3 i proposition RP 86/2026 rd enligt betänkandet. Första behandlingen av lagförslagen avslutades.